

Regeringens proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändring och temporär ändring av lagen om offentlig arbetskraftsservice

PROPOSITIONENS HUVUDSAKLIGA INNEHÅLL

I denna proposition föreslås att lagen om offentlig arbetskraftsservice skall ändras. Villkoren för beviljande av startpeng för personer som ämnar bli företagare föreslås bli uppmjukade under ett tidsbegränsat försök på så sätt att Arbetskraftsbyrån, under de förutsättningar om vilka bestäms närmare genom förordning av statsrådet, kan bevilja startpeng för tryggande av försörjningen för personer som blir företagare efter att ha haft ett

lönearbete eller stått utanför arbetsmarknaden och som inte är arbetslösa arbetssökande. I försöket kan beslut om beviljande av startpeng fattas 2005 och 2006.

Propositionen hänför sig till budgetpropositionen för 2005 och avses bli behandlad i samband med den.

Lagen avses träda i kraft den 1 januari 2005.

MOTIVERING

1. Nuläge och föreslagna ändringar

Under de förutsättningar som anges i 7 kap. i lagen om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002), nedan lagen, kan Arbetskraftsbyrån av sysselsättningsanslagen bevilja sysselsättningsstöd till arbetsgivare för lönekostnader som gäller sysselsatta, eller direkt till en person för tryggande av försörjningen. Enligt 5 § 1 mom. 1 punkten i kapitlet kan sysselsättningsstöd för tryggande av försörjningen beviljas i form av startpeng till en person som ämnar bli företagare. Under den tid som åtgår till att starta och stabilisera företagsverksamheten kan startpeng beviljas en person som registrerat sig som arbetslös arbetssökande. Stöd betalas för de dagar då stödtagaren arbetar i sitt företag, dock för högst fem dagar i veckan. Enligt 9 § 1 mom. i kapitlet beviljas startpengen minst till ett belopp som motsvarar normalt sysselsättningsstöd och högst till ett belopp som mot-

svarar normalt sysselsättningsstöd förhöjt med 80 procent. Startpengen uppgår därmed till ca 430–770 euro per månad. I genomsnitt uppgår startpengen till 650 euro per månad. Enligt 11 § 1 mom. i kapitlet kan startpeng per person beviljas för högst 10 månader i sänder. I de utbetalningar av startpeng som upphörde 2003 var den genomsnittliga stödperioden 26 veckor lång.

Det ekonomiska stöd som beviljas i form av startpeng är beroende av prövning. Arbetskraftsbyråns prövning baserar sig på Arbetskraftspolitisk ändamålsenlighet. I 13 § i statsrådets förordning om förmåner som hör till offentlig arbetskraftsservice (1346/2002) föreskrivs dock om vissa förutsättningar som hänför sig till företagsverksamheten, behovet av stöd och stödets konkurrensverkningar.

Startpengen är en stödform för personer som inleder företagsverksamhet. För närvarande startas ungefär en femtedel av alla nya företag med hjälp av startpeng (år 2003 ca 3 800 stycken). Enligt uppföljningsundersök-

ningar fortgår verksamheten i 80 procent av dem fem år efter att företaget har grundats. För alla företag som grundas är motsvarande andel 57 procent.

Lönsamheten hos den företagsverksamhet som den som ansöker om startpeng har för avsikt att inleda undersöks innan stödet beviljas, och detsamma gäller företagsverksamhetens konkurrensverkningar. Den arbetskraftsbyrå som beviljar stödet inhämtar vid behov ett sakkunnigutlåtande, oftast hos en nyföretagarcentral. De arbetslösa som vill bli företagare har ofta bättre färdigheter på arbetsmarknaden än genomsnittligt. Därför har startpengens bestående sysselsättningsverkningar varit goda.

Ett centralt mål i programmet för statsminister Matti Vanhanens regering och det därtill hörande politikprogrammet för företagsamhet är att främja företagsamhet, också ny företagsverksamhet. Regeringens sysselsättningsmål förutsätter en väsentlig ökning av företagsverksamheten. Det är inte möjligt att väsentligt öka antalet företag som arbetslösa grundar med hjälp av startpeng, utan att detta får en ogynnsam inverkan på företags- och näringslivet samt på stödets verkningsfullhet. För andra personkategorier finns det ingen motsvarande stödform som tryggar försörjningen.

Målgruppen för startpeng föreslås bli breddad i ett tidsbegränsat försök genom att det, under de förutsättningar om vilka bestäms närmare genom förordning av statsrådet, blir möjligt att bevilja startpeng till personer som blir företagare efter att ha haft ett lönearbete eller stått utanför arbetsmarknaden. Beviljandet av startpeng förutsätter inte att personerna registrerar sig som arbetssökande hos arbetskraftsbyrån. Till lagens 7 kap. fogas en paragraf, 5 a §, som gäller försök med startpeng. Det blir därmed möjligt att bevilja startpeng, om den sökande behöver stöd för kostnaderna för uppehållet för att kunna bli företagare. Avsikten är att genom förordning av statsrådet föreskriva om de löneinkomster, stöd av annat slag och förmåner som utgör ett hinder för beviljande av startpeng. Genom förordningen avses dessutom bli föreskrivet att en sökande som blir företagare efter att ha haft ett lönearbete också förutsätts ha andra uppdragsgivare än den förra arbetsgivaren.

Bestämmelsen syftar till att hindra stödjandet av icke-självständig s.k. tvångsföretagsamhet.

Enligt 7 kap. 1 § 4 mom. kan arbetskraftsbyrån, när den beviljar en arbetsgivare sysselsättningsstöd, uppställa villkor som är nödvändiga med tanke på den som skall sysselsättas och syftet med stödet. Motsvarande bestämmelse om sysselsättningsstöd som beviljas för tryggnad av försörjningen föreslås bli fogad till 7 kap. 5 § 3 mom. Bestämmelsen ger arbetskraftsbyrån möjlighet att för startpengens del vid behov ta i bruk ett översynsförfarande, där byrån efter t.ex. sex månaders stödperiod tillsammans med stödtagaren bedömer om företagsverksamheten har inletts i enlighet med den inlämnade affärsverksamhetsplanen, om företagsverksamheten behöver stödjas genom sakkunnigtjänster och om intäkterna från företagsverksamheten redan i detta skede tryggar företagarens försörjning.

Enligt 2 kap. 2 § 1 mom. främjas sysselsättning genom offentlig arbetskraftsservice i första hand på den öppna arbetsmarknaden, antingen direkt eller med hjälp av utbildning. I andra hand stöds sysselsättning med hjälp av sysselsättningsanslag. Enligt 5 kap. 6 § 3 mom. 3 punkten utgör en jobbsökarplan en förutsättning för att sysselsättningsstöd, även startpeng, skall beviljas för tryggnad av försörjningen. Utvidgningarna av startpengen förutsätter ändringar i de nämnda bestämmelserna.

2. Propositionens konsekvenser

2.1. Verknningar på den offentliga ekonomin

Propositionen ökar inte statens utgifter, utan ändringarna genomförs inom ramen för de nuvarande anslagen.

Stöd som beviljas arbetslösa och i försöket med startpeng finansieras genom sysselsättningsanslagen inom ramen för anslaget för sysselsättnings- och utbildningsåtgärder samt speciella åtgärder. Försöket med startpeng genomförs som ett av Europeiska socialfondens (nedan ESF) produktutvecklingsprojekt.

Inom ramen för försöket med startpeng beräknas startpeng årligen bli beviljad ca

1 200–2 200 personer som ämnar bli företagare. I budgetpropositionen för 2005 beräknas sammanlagt 25 miljoner euro av anslaget under moment 34.06.51 (Sysselsättnings- och utbildningsåtgärder samt speciella åtgärder) åtgå till startpeng.

2.2. Verknningar för företag och näringsliv

Enligt propositionen ökar antalet företag som inleder sin verksamhet med hjälp av startpeng. Eftersom intresset i Finland för att grunda företag är oroväckande lågt internationellt sett, bidrar propositionen till att stödja strävandena att öka antalet nya företag.

Startpengen har i sin nuvarande form varit något så när oproblematisk med avseende på företagens konkurrensneutralitet. Även efter de föreslagna ändringarna kommer startpeng i praktiken att beviljas små företag på en liten, oftast lokal eller regional marknad. De menliga konkurrensverknningar som företagen eventuellt medför kan därmed, också när de är som störst, gälla en regionalt avgränsad marknad. Med hänsyn till startpengens storlek, dess drag av ersättning för kostnaderna för uppehållet och dess karaktär av stöd som betalas endast medan företagsverksamheten inleds har stödtagaren sällan någon praktisk möjlighet att beakta stödet då varorna eller tjänsterna prissätts.

Enligt 5 kap. 13 § 8 punkten i statsrådets förordning om förmåner som hör till offentlig arbetskraftsservice förutsätter beviljandet av startpeng att stödet inte snedvrider konkurrensen mellan andra som erbjuder samma produkter eller tjänster. Konkurrensverknningarna bedöms i den utredning om den tilltänkta företagsverksamhetens lönsamhet som arbetskraftsbyrån vid behov inhämtar i form av ett sakkunnigutlåtande. Lagens 7 kap. 5 § 3 mom. möjliggör en halvtidsöversyn, i samband med vilken det vid behov är möjligt att bedöma verksamhetens konkurrensverknningar också under den tid stödet betalas.

2.3. Sysselsättningsverknningar

Företag som har startats med hjälp av startpeng sysselsätter i det inledande skedet ofta endast företagaren. Enligt uppföljningsunder-

sökningar har de dock under det första verksamhetsåret sysselsatt i medeltal 1,2 personer (företagaren inberäknad), och sysselsättningsverknningarna på lång sikt har varit i genomsnitt närmare 2 personer. Propositionen syftar till att stödja företag med större sysselsättningsverkan än förr, så sysselsättningsverknningarna på sikt beräknas uppgå till 2,5 personer per företag, företagaren inberäknad.

Av dem som blir företagare efter att ha haft ett lönearbete är uppskattningsvis hälften sådana som efterträds av en ny arbetstagare.

3. Beredningen av propositionen

Propositionen har beretts vid arbetsministeriet. Förslagen i anknytning till utvecklande av startpengen har beretts i en av arbetsministeriet tillsatt arbetsgrupp för ökande av sådan företagsamhet som inleds med hjälp av startpeng. Arbetsgruppen överlämnade sin slutrapport till ministeriet den 24 mars 2004.

I samband med beredningen har de centrala arbetsmarknadsorganisationerna och företagorganisationerna, Finlands Kommunförbund, Finnvera Abp, Suomen Jobs and Society ry, Naisyrittäjyyskeskus ry samt de centrala ministerierna hörts. Dessutom har företrädare för vissa arbetskrafts- och näringscentraler, arbetskraftsbyråer och regionala företagsservicekontor samt vissa forskare deltagit i beredningen av förslagen eller avgett utlåtanden om dem. Förslagen har behandlats i arbetspolitiska delegationen.

I utlåtandena och kommentarerna har inställningen till de föreslagna ändringarna varit positiv.

4. Ikraftträdande

Lagen föreslås träda i kraft den 1 januari 2005.

Försöket med startpeng avses pågå under den löpande ESF-programperioden. Arbetskraftsbyrån kan i försöket därmed fatta beslut om beviljande av stöd fram till utgången av 2006. På basis av stödbesluten kan startpeng inom ramen för försöket betalas högst till utgången av 2007.

Med stöd av vad som anförts ovan föreläggs Riksdagen följande lagförslag:

Lag

om ändring och temporär ändring av lagen om offentlig arbetskraftsservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 2002 om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002) 2 kap. 2 § 3 mom., 5 kap. 6 § 3 mom. 3 punkten och 7 kap. 5 § 3 mom. samt fogas temporärt till 7 kap. en ny 5 a § som följer:

2 kap.

Principer inom offentlig arbetskraftsservice

2 §

*Ordning för verkställighet och användning
av sysselsättningsanslag*

Inom gränserna enligt statsbudgeten kan statliga ämbetsverk och inrättningar, kommuner och samkommuner samt enskilda, sammanslutningar och stiftelser av sysselsättningsanslagen anvisas eller beviljas anslag för investeringar, lönekostnader, ersättningar som betalas till en person för tryggande av försörjningen samt för annan sysselsättningsfrämjande verksamhet. Vid beviljande av ersättning för tryggande av försörjningen i fråga om personer som ämnar bli företagare tillämpas 1 och 2 mom. inte.

5 kap.

Jobsökarplan

6 §

Arbetskraftsbyråns skyldigheter

En jobsökarplan utgör förutsättning för

3) att sysselsättningsstöd skall beviljas en arbetslös arbetssökande för tryggande av försörjningen,

7 kap.

Främjande av sysselsättning med hjälp av sysselsättningsanslag

5 §

Sysselsättningsstöd för tryggande av försörjningen

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av sysselsättningsstöd enligt 1 och 2 mom. När arbetskraftsbyrån beviljar stöd enligt 1 och 2 mom. kan den dessutom uppställa villkor som är nödvändiga med tanke på den som skall sysselsättas och syftet med stödet.

5 a §

Försök med startpeng

Sysselsättningsstöd kan i form av startpeng som avses i 5 § 1 mom. 1 punkten beviljas andra personkunder än arbetslösa arbetssökande. Om villkoren för beviljande av stöd

bestäms närmare genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.
Lagens 7 kap. 5 a § gäller till och med den 31 december 2006. Med stöd av lagen bevil-

jat sysselsättningsstöd kan dock betalas högst till och med den 31 december 2007.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.

Helsingfors den 14 september 2004

Republikens President

TARJA HALONEN

Arbetsminister Tarja Filatov

Lag

om ändring och temporär ändring av lagen om offentlig arbetskraftsservice

I enlighet med riksdagens beslut
ändras i lagen av den 30 december 2002 om offentlig arbetskraftsservice (1295/2002) 2 kap. 2 § 3 mom., 5 kap. 6 § 3 mom. 3 punkten och 7 kap. 5 § 3 mom. samt *fogas* temporärt till 7 kap. en ny 5 a § som följer:

Gällande lydelse

Foreslagen lydelse

2 kap.

Principer inom offentlig arbetskraftsservice

2 §

Ordning för verkställighet och användning av sysselsättningsanslag

Inom gränserna enligt statsbudgeten kan statliga ämbetsverk och inrättningar, kommuner och samkommuner samt enskilda, sammanslutningar och stiftelser av sysselsättningsanslagen anvisas eller beviljas anslag för investeringar, lönekostnader, ersättningar som betalas till en person för tryggnade av försörjningen samt för annan sysselsättningsfrämjande verksamhet.

Inom gränserna enligt statsbudgeten kan statliga ämbetsverk och inrättningar, kommuner och samkommuner samt enskilda, sammanslutningar och stiftelser av sysselsättningsanslagen anvisas eller beviljas anslag för investeringar, lönekostnader, ersättningar som betalas till en person för tryggnade av försörjningen samt för annan sysselsättningsfrämjande verksamhet. *Vid beviljande av ersättning för tryggnade av försörjningen i fråga om personer som ämnar bli företagare tillämpas 1 och 2 mom. inte.*

5 kap.

Jobbsökarplan

6 §

Arbetskraftsbyråns skyldigheter

En jobbsökarplan utgör förutsättning för

En jobbsökarplan utgör förutsättning för

Gällande lydelse

Föreslagen lydelse

3) att sysselsättningsstöd skall beviljas för tryggande av försörjningen,

3) att sysselsättningsstöd skall beviljas *en arbetslös arbetssökande* för tryggande av försörjningen,

7 kap.

Främjande av sysselsättning med hjälp av sysselsättningsanslag

5 §

Sysselsättningsstöd för tryggande av försörjningen

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av sysselsättningsstöd enligt 1 och 2 mom.

Genom förordning av statsrådet utfärdas närmare bestämmelser om förutsättningarna för beviljande av sysselsättningsstöd enligt 1 och 2 mom. *När Arbetskraftsbyrån beviljar stöd enligt 1 och 2 mom. kan den dessutom uppställa villkor som är nödvändiga med tanke på den som skall sysselsättas och syftet med stödet.*

5 a §

Försök med startpeng

Sysselsättningsstöd kan i form av startpeng som avses i 5 § 1 mom. 1 punkten beviljas andra personkunder än arbetslösa arbetssökande. Om villkoren för beviljande av stöd bestäms närmare genom förordning av statsrådet.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

Lagens 7 kap. 5 a § gäller till och med den 31 december 2006. Med stöd av lagen beviljat sysselsättningsstöd kan dock betalas högst till och med den 31 december 2007.

Åtgärder som verkställigheten av lagen förutsätter får vidtas innan lagen träder i kraft.